

LIDT OM MURSPARRENS FORSKELLIGE FORMER

Efter Nyt dansk Adelslexikon (1904) fører den sønderjydske Slægt Holck en Sparre af 7 røde Teglsten i Sølv og paa Hjelmen 7 vekselvis røde og Sølv Faner. (Slægtens Stamtavle findes i D.A.A. 1925). Naar man gaar ud fra, at en Sparre maa være ligebenet, og tilføjer, at Stenene er „liggende“, passer det jo godt med den Form af Vaabenet, der efterhaanden er blevet den almindelige. Men det har unægtelig tidligere været ført i flere, tildels meget afvigende Skikkelser.

I St. Mariæ Kirke i Helsingør findes der en Tavle, opsat af DITLEV HOLCK af Rønhave-Linien (1556–1623), der 1595–1600 var Lensmand paa Kronborg. Paa denne Tavle er Mursparren dannet af 7 oprejste Sten, hvoraf 2 staar øverst tæt ved hinanden, saa at de resterende 5 maa fordeles med 3 paa Sparrens ene Ben, 2 paa det andet. 2 ganske lignende Segl findes uden Personbetegnelse i Rigsarkivets Seglsamling. I denne ses ogsaa et af Ditlev Holcks Broder CHRISTEN HOLCK (1558–1641), øverste Sekretær i Danske Kancelli, i 1598 benyttede Segl, der viser en skæv, men iøvrigt normal Mursparre.

En betydelig Forandring undergaar Vaabenet i en med Udgangspunkt i et Segl som Ditlev Holcks eller Christen Holcks dannet Variant, der er gengivet i en opbyggelig Bog af Mag. S. Froschel, „Om de Hellige Engle . . .“, der 1593 af Oversætteren blev dediceret til Rigsraad STEEN BRAHE og hans Hustru KIRSTEN HOLCK (1558–99), den sidste Ætling af Linien fra Barritskov i Bjerger Herred, Vejle Amt, og prydet med deres Vaabener. Mursparrens enkelte Sten er her ikke tegnet, kun den samlede Figurs ret grove Omrids, der viser 4 „Trin“ paa den ene Side, 3 paa den anden. Man kunde kalde den „den skæve, brede Kontur-Mursparre“. – Blandt Rigsarkivets Segl findes et fra 1568 fra hendes Broder MANDERUP HOLCK, † 1588. Det er en lige, bred Kontur-Mursparre.

Her ses ogsaa et Segl fra EILER HOLCK (1627–96), brugt 1661 – før han blev Friherre. Det viser en lige, ret smal Kontur-Mursparre. Hans Broder, Ritmester STEEN HOLCK, nævnt 1643, † 1704, bruger 1677 et ganske tilsvarende Segl. (I Segl af denne Art er Sparren oftere saa smal, at den ligner et Tov, der er lagt i Zig-Zag).

I Thisets: Danske adelige Sigiller fra 15., 16. og 17. Aarhundrede (1905) omtales følgende Medlemmer af denne Slægt:

Pag. 70.2. KARSTEN (CHRISTEN) HOLCK, 1481, Væbner. Hans Segl viser en lige Sparre af 7 liggende Teglsten (Pl. I.V.2.). Kort efter fik han Barritskov med sin hustru Anne Manderup; han nævnes sidst 1502.

Pag. 70.3. SAMME, 1491 paa Barritskov. Han fører her en Sparre af, vistnok 7, oprejste Teglsten (Pl. I.V.3.).

Pag. 70.4. HANS DATTER SOPHIE, gift med Claus Sture, 1508. Hun nævnes sidst 1547. Seglet viser en meget smal Kontur-Mursparre; det er stærkt defekt. (Pl. I.V.4.).

Pag. 70.5. HARTVIG HOLCK, 1515, Væbner, Barritskov. Han omtales ikke

i D.A.A. 1925 som hørende til Barritskov-Linien, men opføres p. 430 i Indledningen til Rønhave-Linien. Han nævnes tidligst 1500, senest 1517. Hans Segl repræsenterer den mest yderliggaaende Afgivelse fra den almindelige Mursparre og er vanskeligt at beskrive. Det er en særlig Udformning af den lige, smalle Kontur-Mursparre; øverst indenfor Sparren er anbragt en Kugle. (Pl. I.V.5.).

Pag. 70.6. HENRIK HOLCK til Rønhave (paa Als), 1573. Han var øverste Sekretær i Kancelliet, f. o. 1515, † 1579. Seglet, der ogsaa viser Hjelmtegnet, er ganske lille og Gengivelsen utydelig, men Skjoldmærket kunde synes at være en Kontur-Mursparre. (Pl. I.V.6.).

– I alle de hidtil omtalte Segl fra denne Slægt bestaar Mursparren, bortset fra enkelte Tilfælde, hvor Stenenes Antal ikke har kunnet konstateres, af 7 Sten – eller den kan antages at være udformet ud fra dette Grundlag.

Der fandtes imidlertid 2 andre Slægter, der førte en Mursparre i Skjoldet. I Thisets nævnte Sigilværk omtales pag. 71.7. IVER PEDERSEN i Stubbum, nævnt i Tiden 1565–79. Han hørte til en mindre fremtrædende Slægt, der havde hjemme i Stubbum i Tyrstrup Herred, Haderslev Amt. (Stamtavle, hvor han nævnes 1547, i D.A.A. 1920). Slægten kendes 1417–1665. Vaabenet er en Mursparre af 5 røde, oprejste Teglsten i hvidt; paa Hjelmten 2 røde Teglsten (Pl. I.V.7.). Skjoldmærket ligger altsaa ret nær ved de sønderjydske Holck'ers.

Efter Omtalen af de sidstes Mursparre med de 7 Sten fortsætter Nyt dansk Adelslexikon saaledes: „Samme Skjoldmærke, men paa Hjelmten et Blaamandshoved, førte 1502 MATTIS OLSEN, Høvedsmand paa Tønsberg, Væbner.“ Dette er imidlertid ikke korrekt. I Thisets nævnte Værk findes 2 af hans Segl: Pag. 71.8. MATTIS OLSEN („Olofson“), Væbner, 1492, Norge. Seglet viser en Mursparre af 5 vandret liggende Teglsten, og disse er anbragt saaledes, at der er Mellemlig mellem dem, saa at de synes at svæve. Der er intet Hjelmtegn. (Pl. I.V.8.). Endvidere pag. 71.9. Samme („Olofson“), Høvedsmand paa Tønsberg, 1502. Det smukt udførte Segl har ganske det samme Skjoldmærke og viser tillige Hjelmten med Blaamandshovedet (Pl. I.V.9.). I begge Segl er Mursparren iøvrigt anbragt ganske forrykt i Forhold til Skjoldets Form. – Thiset nævner pag. 70.1. NIS TYGESEN, 1447, i Forbindelse med Vends Herred i Odense Amt. Han fører samme Skjoldmærke som Mattis Olofson, og det er anbragt endnu mere forkert i det slet udførte Segls Skjold. Der er intet Hjelmtegn. (Pl. I.V.1.). De maa sikkert høre til samme Slægt. (Stamtavle over denne ses ikke at foreligge).

I „Tunsbergs Historie til 1536“, Kria. 1913, giver H. Gjessing en Skildring af MATTIS OLOFSON, der døde ca. 1503. Her anføres ogsaa adskillige Citater af Diplom. Norv. vedrørende ham: 1499 (II., 1007), 1502 (VIII., 460, 462 og XI., 280) og 1512 (V., 1012). Det sidste omhandlede hans Død, og det ses deraf, at han havde flere Brødre, men vistnok ingen Sønner, og at „Os elskelige MORTEN SMEDH“ var hans Søstersøn, samt at hans Enke blev gift med KNUD KNUDSEN BAAD. Denne omtales i Stamtavlen Baad af Norge i D.A.A.

1884, p. 40-41. Han var Norges Riges Raad, Ridder og Lensmand paa Akershus og Bahus, blev fængslet 1519 for Forræderi, frifundet af Rigsraadet, men derefter henrettet. Han blev 2. Gang gift med GRO GYLDENHORN, Mattis Olofsons Enke. (Stamtavle Gyldenhorn i D.A.A. 1895).

H. HOLCK †

Kommandørkaptajn HENNING F. KLÆR har udsendt *Stamtavle over Slægten Frisch, udarbejdet på grundlag af stamtaulen fra 1872*. Stamtavlen, der foreligger i rotaprint, kan erhverves hos grosserer Jørgen Kiær, Fa. H. C. Petersen & Co., Prags Boulevard 41, for en pris af 20 kr.

Et mindre antal af nedenstående stamtavler er venligst stillet til rådighed for Samfundets medlemmer:

KNUD SCHWENSEN: *Stamtavle over Lauritz Walsøes Slægt* (1926). Gave fra landsretssagfører H. M. Viuff.

PETER JAKOB SCHMIDT: *Slægten Glahn* (1885). Gave fra grosserer Chr. P. Friis.

Stamtavlerne fås hos sekretæren mod indsendelse af porto, kr. 0,60.

DØDSFALD

Samfundets æresmedlem, professor, dr. theol. J. OSKAR ANDERSEN afgik 24. oktober 1959 ved døden.

En af Samfundets revisorer, grosserer GUDMAND BÜTZOW-ROHDE, afgik 6. november 1959 ved døden.